

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — पद पाठः

षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

प्राचीनव॑श्मिति॑ प्राचीन—व॑श्मम् । करोति॑ । देव॑मनु॒ष्या इति॑ देव—मनु॒ष्याः । दि॒शः ।
वीति॑ । अ॒भज॑न्त । प्राची॑म् । दे॒वाः । द॒र्षि॒णा । पि॒तरः॑ । प्र॒तीची॑म् । मनु॒ष्याः । उदी॑चीम् ।
रु॒द्राः । यत् । प्राचीनव॑श्मिति॑ प्राचीन—व॑श्मम् । करोति॑ । दे॒वलोक॑मिति॑ देव—लोक॑म् । ए॒व ।
तत् । यज॑मानः । उ॒पाव॑र्तत इत्यु॒प—आव॑र्तते । परीति॑ । श्रय॑ति । अ॒न्तर॑हित इत्यन्तः—हि॒तः ।
हि । दे॒वलोक॑ इति॑ देव—लोकः । मनु॒ष्यलो॒कादिति॑ मनु॒ष्य—लो॒कात् । न । अ॒स्मात् । लो॒कात् ।
स्वेत॑व्यमिति॑ सु—ए॒तव्य॑म् । इ॒व । इति॑ । आ॒हुः । कः । हि । तत् । वेद॑ । यदि॑ । अ॒मुष्मि॑न्न । लो॒के ।
अस्ति॑ । वा । न । वा । इति॑ । दि॒र्षु । अ॒तीका॑शान् । करोति॑ । १ (५०) ॥ [१] ॥ उ॒भयोः॑ ।
लो॒कयोः॑ । अ॒भिजि॑त्या इत्यभि—जि॒त्यै । के॒शश्म॑श्चिति॑ के॒श—श्म॑श्चु । व॒पते॑ । न॒खानि॑ । नीति॑ ।
कृ॒न्तते॑ । मृ॒ता । वै । ए॒षा । त्वक् । अ॒मे॒द्ध्या । यत् । के॒शश्म॑श्चिति॑ के॒श—श्म॑श्चु । मृ॒ताम् ।
ए॒व । त्वच॑म् । अ॒मे॒द्ध्याम् । अ॒पह॑त्येत्य॒प—ह॑त्य । य॒ज्ञियः॑ । भू॒त्वा । मे॒घम् । उपेति॑ । ए॒ति ।
अ॒ङ्गिर॑सः । सु॒वर्ग॑मिति॑ सु॒वः—ग॑म् । लो॒कम् । यन्तः॑ । अ॒प्स्वि॒त्यप्—सु॑ । दी॒र्क्षा॒त॒पसी॑ इति॑
दी॒र्क्षा—त॒पसी॑ । प्रेति॑ । अ॒वे॒शय॑न्न । अ॒प्स्वि॒त्यप्—सु॑ । स्ना॒ति । सा॒र्क्षा॒दि॒ति स—अ॒र्क्षा॒त् ।
ए॒व । दी॒र्क्षा॒त॒पसी॑ इति॑ दी॒र्क्षा—त॒पसी॑ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ती॒र्थे । स्ना॒ति । ती॒र्थे । हि । ते । ताम् ।
प्रेति॑ । अ॒वे॒शय॑न्न । ती॒र्थे । स्ना॒ति । २ (५०) ॥ [२] ॥ ती॒र्थम् । ए॒व । स॒मा॒ना॒नाम् । भ॒वति॑ ।
अ॒पः । अ॒श्जा॒ति । अ॒न्तर॑तः । ए॒व । मे॒द्ध्यः । भ॒वति॑ । वा॒स॒सा । दी॒र्क्षय॑ति । सौ॒म्यम् । वै ।

ख्यौमम् । देवतया । सोमम् । एषः । देवताम् । उपेति । एति । यः । दीर्ख्यते । सोमस्य । तनूः ।
 असि । तनुवम् । मे । पाहि । इति । आह । स्वाम् । एव । देवताम् । उपेति । एति । अथो इति ।
 आशिषमित्या—शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । अग्नेः । तूषाधानमिति तूष—आधानम् ।
 वायोः । वातपानमिति वात—पानम् । पितृणाम् । नीविः । ओषधीनाम् । प्रघात इति प्र—घातः ।
 ३ (५०) ॥ [३] ॥ आदित्यानाम् । प्राचीनतान इति प्राचीन—तानः । विश्वेषाम् । देवानाम् ।
 ओतुः । नख्षत्राणाम् । अतीकाशाः । तत् । वै । एतत् । सर्वदेवत्यमिति सर्व—देवत्यम् । यत् ।
 वासः । यत् । वाससा । दीर्ख्यति । सर्वाभिः । एव । एनम् । देवताभिः । दीर्ख्यति । बहिः—
 प्राण इति बहिः—प्राणः । वै । मनुष्यः । तस्य । अशनम् । प्राण इति प्र—अनः । अश्नाति ।
 सप्राण इति स—प्राणः । एव । दीर्ख्यते । आशितः । भवति । यावान् । एव । अस्य । प्राण इति
 प्र—अनः । तेन । सह । मेधम् । उपेति । एति । घृतम् । देवानाम् । मस्तु । पितृणाम् । निष्प-
 क्रमिति निः—पक्रमम् । मनुष्याणाम् । तत् । वै । ४ (५०) ॥ [४] ॥ एतत् । सर्वदेवत्यमिति
 सर्व—देवत्यम् । यत् । नवनीतमिति नव—नीतम् । यत् । नवनीतेनेति नव—नीतेन । अभ्यङ्क
 इत्यभि—अङ्के । सर्वाः । एव । देवताः । प्रीणाति । प्रच्युत इति प्र—च्युतः । वै । एषः । अस्मात् ।
 लोकात् । अगतः । देवलोकमिति देव—लोकम् । यः । दीर्ख्यते । अन्तरा । इव । नवनीत-
 मिति नव—नीतम् । तस्मात् । नवनीतेनेति नव—नीतेन । अभीति । अङ्के । अनुलोममित्यनु-
 लोमम् । यजुषा । व्यावृत्त्या इति वि—आवृत्त्यै । इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्न । तस्य । कनीनिका ।
 परेति । अपतत् । तत् । आज्ञनमित्या—अज्ञनम् । अभवत् । यत् । आङ्क इत्या—अङ्के । चख्षुः ।
 एव । भ्रातृव्यस्य । वृङ्के । दख्षिणम् । पूर्वम् । एति । अङ्के । ५ (५०) ॥ [५] ॥ सव्यम् । हि ।
 पूर्वम् । मनुष्याः । आज्ञत इत्या—अज्ञते । न । नीति । धावते । नीति । इव । हि । मनुष्याः ।
 धावन्ते । पञ्च । कृत्वः । एति । अङ्के । पञ्चाख्वरेति पञ्च—अख्वरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः ।
 यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । परिमितमिति परि—मितम् । एति । अङ्के । अपरिमितमित्यपरि-
 मितम् । हि । मनुष्याः । आज्ञत इत्या—अज्ञते । सतूलयेति स—तूलया । एति । अङ्के । अप-
 तूलयेत्यप—तूलया । हि । मनुष्याः । आज्ञत इत्या—अज्ञते । व्यावृत्त्या इति वि—आवृत्त्यै ।
 यत् । अपतूलयेत्यप—तूलया । आञ्जीतेत्या—अञ्जीत । वज्रः । इव । स्यात् । सतूलयेति स—

तूलया । एति । अङ्के । मित्रत्वायेति मित्र—त्वाय । ६ (५०) ॥ [६] ॥ इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्न ।
 सः । अपः । अभीति । अग्नियत् । तासाम् । यत् । मेढ्यम् । यज्ञियम् । सदेवमिति स—देवम् ।
 आसीत् । तत् । अप । उदिति । अक्रामत् । ते । दर्भाः । अभवन्न । यत् । दर्भपुञ्जीलैरिति दर्भ—
 पुञ्जीलैः । पवयति । याः । एव । मेढ्याः । यज्ञियाः । सदेवा इति स—देवाः । आपः । ताभिः ।
 एव । एनम् । पवयति । द्वाभ्याम् । पवयति । अहोरात्राभ्यामित्यहः—रात्राभ्याम् । एव । एनम् ।
 पवयति । त्रिभिरिति त्रि—भिः । पवयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभिः । एव । एनम् । लोकैः ।
 पवयति । पञ्चभिरिति पञ्च—भिः । ७ (५०) ॥ [७] ॥ पवयति । पञ्चर्षरेति पञ्च—अर्षरा ।
 पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञाय । एव । एनम् । पवयति । षड्भिरिति षट्—भिः । पवयति । षट् । वै ।
 ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु—भिः । एव । एनम् । पवयति । सप्तभिरिति सप्त—भिः । पवयति । सप्त ।
 छन्दांसि । छन्दोभिरिति छन्दः—भिः । एव । एनम् । पवयति । नवभिरिति नव—भिः । पव-
 यति । नव । वै । पुरुषे । प्राणा इति प्र—अनाः । सप्राणमिति स—प्राणम् । एव । एनम् । पवयति ।
 एकविंशत्येत्येक—विंशत्या । पवयति । दश । हस्त्याः । अङ्गुलयः । दश । पद्याः । आत्मा ।
 एकविंश इत्येक—विंशः । यावान् । एव । पुरुषः । तम् । अपरिवर्गमित्यपरि—वर्गम् । ८
 (५०) ॥ [८] ॥ पवयति । चित्पतिरिति चित्—पतिः । त्वा । पुनातु । इति । आह । मनः । वै ।
 चित्पतिरिति चित्—पतिः । मनसा । एव । एनम् । पवयति । वाक्पतिरिति वाक्—पतिः । त्वा ।
 पुनातु । इति । आह । वाचा । एव । एनम् । पवयति । देवः । त्वा । सविता । पुनातु । इति । आह ।
 सवितृप्रसूत इति सवितृ—प्रसूतः । एव । एनम् । पवयति । तस्य । ते । पवित्रपत इति पवित्र—
 पते । पवित्रेण । यस्मै । कम् । पुने । तत् । शकेयम् । इति । आह । आशिषमित्या—शिषम् । एव ।
 एताम् । एति । शास्ते ॥ [९] ॥

(अतीकाशान् करोत्य वेशयन् तीर्थं स्नाति प्रघातो मनुष्याणां तद्वा आऽङ्के मित्रत्वाय पञ्चभि रपरिवर्गं मष्टाचत्वारिंशच्च) ॥
 १ ॥

★

यावन्तः । वै । देवाः । यज्ञाय । अपुनत । ते । एव । अभवन्न । यः । एवम् । विद्वान् । यज्ञाय ।
 पुनीते । भवति । एव । बहिः । पवयित्वा । अन्तः । प्रेति । पादयति । मनुष्यलोक इति मनुष्य—

लोके। ए॒व। ए॒नम्। प॒वयित्वा। पू॒तम्। दे॒वलोकमि॒ति दे॒व—लो॒कम्। प्रेति॑। न॒यति॑। अदी॑-
 र्षि॒तः। ए॒कया॑। आ॒हुत्येत्या—हु॒त्या। इति॑। आ॒हुः। स्रु॒वेण॑। च॒तस्रः॑। जु॒होति॑। दी॒र्षित-
 त्वायेति॑ दी॒र्षित—त्वाय॑। स्रु॒चा। प॒ञ्चमी॑म्। प॒ञ्चा॒र्षरेति॑ प॒ञ्च—अ॒र्षरा॑। प॒ङ्क्तिः॑। पा॒ङ्क्तः॑।
 य॒ज्ञः। य॒ज्ञम्। ए॒व। अवेति॑। रु॒न्धे। आ॒कूत्या॑ इत्या—कू॒त्यै। प्र॒युज॑ इति॑ प्र—यु॒जे। अ॒ग्नये॑।
 १० (५०) ॥ [१०] ॥ स्वाहा॑। इति॑। आ॒ह। आ॒कूत्येत्या—कू॒त्या। हि। पु॒रुषः॑। य॒ज्ञम्।
 अ॒भीति॑। प्र॒युङ्क्त॑ इति॑ प्र—यु॒ङ्क्ते। य॒जेय॑। इति॑। मे॒धायै॑। म॒नसे॑। अ॒ग्नये॑। स्वाहा॑। इति॑। आ॒ह।
 मे॒धया॑। हि। म॒नसा॑। पु॒रुषः॑। य॒ज्ञम्। अ॒भिगच्छ॑तीत्य॒भि—गच्छ॑ति। स॒रस्वत्यै॑। पू॒ष्णे।
 अ॒ग्नये॑। स्वाहा॑। इति॑। आ॒ह। वाक्। वै। स॒रस्वती॑। पृ॒थि॒वी। पू॒षा। वा॒चा। ए॒व। पृ॒थि॒व्या।
 य॒ज्ञम्। प्रेति॑। यु॒ङ्क्ते। आपः॑। दे॒वीः। बृ॒हतीः॑। वि॒श्वशं॑भुव इति॑ वि॒श्व—शं॑भुवः। इति॑। आ॒ह।
 याः। वै। व॒र्ष्याः। ताः। ११ (५०) ॥ [११] ॥ आपः॑। दे॒वीः। बृ॒हतीः॑। वि॒श्वशं॑भुव इति॑
 वि॒श्व—शं॑भुवः। यत्। ए॒तत्। य॒जुः। न। ब्रू॒यात्। दि॒व्याः। आपः॑। अ॒शान्ताः॑। इ॒मम्। लो॒कम्।
 एति॑। ग॒च्छेयुः॑। आपः॑। दे॒वीः। बृ॒हतीः॑। वि॒श्वशं॑भुव इति॑ वि॒श्व—शं॑भुवः। इति॑। आ॒ह। अ॒स्मै।
 ए॒व। ए॒नाः। लो॒काय॑। श॒मय॑ति। तस्मा॑त्। शान्ताः॑। इ॒मम्। लो॒कम्। एति॑। ग॒च्छन्ति॑।
 द्यावा॑पृ॒थि॒वी इति॑ द्यावा॑—पृ॒थि॒वी। इति॑। आ॒ह। द्यावा॑पृ॒थि॒व्योरिति॑ द्यावा॑—पृ॒थि॒व्योः। हि।
 य॒ज्ञः। उ॒रु। अ॒न्तरि॑रि॒ष्वम्। इति॑। आ॒ह। अ॒न्तरि॑रि॒ष्वे। हि। य॒ज्ञः। बृ॒हस्पतिः॑। नः॑। ह॒विषा॑।
 वृ॒धातु॑। १२ (५०) ॥ [१२] ॥ इति॑। आ॒ह। ब्र॒ह्म। वै। दे॒वाना॑म्। बृ॒हस्पतिः॑। ब्र॒ह्मणा॑।
 ए॒व। अ॒स्मै। य॒ज्ञम्। अवेति॑। रु॒न्धे। यत्। ब्रू॒यात्। वि॒धेः॑। इति॑। य॒ज्ञस्था॑णुमि॒ति य॒ज्ञ—
 स्था॑णुम्। ऋ॒च्छेत्। वृ॒धातु॑। इति॑। आ॒ह। य॒ज्ञस्था॑णुमि॒ति य॒ज्ञ—स्था॑णुम्। ए॒व। प॒रीति॑।
 वृ॒णक्ति॑। प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा—प॑तिः। य॒ज्ञम्। अ॒सृज॑त्। सः। अ॒स्मात्। सृष्टः॑। प॒राङ्।
 ऐ॒त्। सः। प्रेति॑। य॒जुः। अ॒ह्वीना॑त्। प्रेति॑। सा॒म। तम्। ऋक्॑। उ॒दिति॑। अ॒यच्छ॑त्। यत्।
 ऋक्॑। उ॒दय॑च्छ॒दित्यु॑त्—अ॒यच्छ॑त्। तत्। औ॒द्ग्रह॑णस्येत्यौ॒त्—ग्र॒हण॑स्य। औ॒द्ग्रह॑णत्वमित्यौ॒द्ग्र-
 हण॑—त्वम्। ऋ॒चा। १३ (५०) ॥ [१३] ॥ जु॒होति॑। य॒ज्ञस्य॑। उ॒द्यत्या॑ इत्यु॒त्—य॒त्यै। अ॒नु-
 ष्टु॒बित्य॑नु—स्तु॒प्। छ॒न्दसा॑म्। उ॒दिति॑। अ॒यच्छ॑त्। इति॑। आ॒हुः। तस्मा॑त्। अ॒नुष्टु॒भेत्य॑नु—
 स्तु॒भा। जु॒होति॑। य॒ज्ञस्य॑। उ॒द्यत्या॑ इत्यु॒त्—य॒त्यै। द्वा॒दश॑। वा॒थ्स॒बन्धानी॑ति॒ वा॒थ्स—ब॒न्धानि॑।

उदिति। अयच्छन्न। इति। आहुः। तस्मात्। द्वादशभिरिति द्वादश—भिः। वाथ्सबन्धविद इति वाथ्सबन्ध—विदः। दीर्खयन्ति। सा। वै। एषा। ऋक्। अनुष्टुगित्यनु—स्तुक्। वाक्। अनुष्टुगित्यनु—स्तुक्। यत्। एतया। ऋचा। दीर्खयति। वाचा। एव। एनम्। सर्वया। दीर्खयति। विश्वे। देवस्य। नेतुः। इति। आह। सावित्री। एतेन। मर्तः। वृणीत। सख्यम्। १४ (५०) ॥ [१४] ॥ इति। आह। पितृदेवत्येति पितृ—देवत्या। एतेन। विश्वे। रायः। इषुब्ध्यसि। इति। आह। वैश्वदेवीति वैश्व—देवी। एतेन। द्युम्नम्। वृणीत। पुष्यसे। इति। आह। पौष्णी। एतेन। सा। वै। एषा। ऋक्। सर्वदेवत्येति सर्व—देवत्या। यत्। एतया। ऋचा। दीर्खयति। सर्वाभिः। एव। एनम्। देवताभिः। दीर्खयति। सप्ताख्वरमिति सप्त—अख्वरम्। प्रथमम्। पदम्। अष्टाख्वराणीत्यष्टा—अख्वराणि। त्रीणि। यानि। त्रीणि। तानि। अष्टौ। उपेति। यन्ति। यानि। चत्वारि। तानि। अष्टौ। यत्। अष्टाख्वरेत्यष्टा—अख्वरा। तेन। १५ (५०) ॥ [१५] ॥ गायत्री। यत्। एकादशाख्वरेत्येकादश—अख्वरा। तेन। त्रिष्टुक्। यत्। द्वादशाख्वरेति द्वादश—अख्वरा। तेन। जगती। सा। वै। एषा। ऋक्। सर्वाणि। छन्दांसि। यत्। एतया। ऋचा। दीर्खयति। सर्वेभिः। एव। एनम्। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। दीर्खयति। सप्ताख्वरमिति सप्त—अख्वरम्। प्रथमम्। पदम्। सप्तपदेति सप्त—पदा। शक्करी। पशवः। शक्करी। पशून्। एव। अवेति। रुन्धे। एकस्मात्। अख्वरात्। अनाप्तम्। प्रथमम्। पदम्। तस्मात्। यत्। वाचः। अनाप्तम्। तत्। मनुष्याः। उपेति। जीवन्ति। पूर्णया। जुहोति। पूर्णः। इव। हि। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः। आप्त्यै। न्यूनयेति नि—ऊनया। जुहोति। न्यूनादिति नि—ऊनात्। हि। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। प्रजा इति प्र—जाः। असृजत। प्रजानामिति प्र—जानाम्। सृष्ट्यै ॥ [१६] ॥

(अग्रये ता वृधात्वृ चा सख्यं तेन जुहोति पञ्चदश च)

॥ २ ॥

★

ऋक्सामे इत्यृक्—सामे। वै। देवेभ्यः। यज्ञाय। अतिष्ठमाने इति। कृष्णः। रूपम्। कृत्वा। अपक्रम्येत्यप—क्रम्य। अतिष्ठताम्। ते। अमन्यन्त। यम्। वै। इमे इति। उपावथ्स्यत इत्युप—आवथ्स्यतः। सः। इदम्। भविष्यति। इति। ते इति। उपेति। अमन्त्रयन्त। ते इति। अहोरा-

त्रयो॒रित्य॑हः—रा॒त्रयोः॑। म॒हि॒मान॑म्। अ॒प॒नि॒धाये॑त्य॒प—नि॒धाय॑। दे॒वान्। उ॒पाव॑र्तेता॒मित्यु॑प—
 आ॒व॑र्तेताम्। ए॒षः। वै। ऋ॒चः। वर्णः॑। यत्। शु॒क्लम्। कृ॒ष्णाजि॑नस्येति कृष्ण—अ॒जि॒नस्य॑।
 ए॒षः। सा॒मः। यत्। कृ॒ष्णम्। ऋ॒क्साम॑यो॒रित्यृ॑क्—सा॒मयोः॑। शिल्पे॒ इति॑। स्थः॑। इति॑। आ॒ह।
 ऋ॒क्सामे॑ इत्यृ॑क्—सा॒मे। ए॒व। अवे॑ति। रु॒न्धे। ए॒षः। १७ (५०) ॥ [१७] ॥ वै। अ॒हः। वर्णः॑।
 यत्। शु॒क्लम्। कृ॒ष्णाजि॑नस्येति कृष्ण—अ॒जि॒नस्य॑। ए॒षः। रा॒त्रियाः॑। यत्। कृ॒ष्णम्। यत्। ए॒व।
 ए॒नयोः॑। तत्र॑। न्य॒क्तमि॑ति नि—अ॒क्तम्। तत्। ए॒व। अवे॑ति। रु॒न्धे। कृ॒ष्णाजि॑नेनेति कृष्ण—
 अ॒जि॒नेन॑। दी॒र्ख्य॑ति। ब्र॒ह्म॑णः। वै। ए॒तत्। रू॒पम्। यत्। कृ॒ष्णाजि॑नमिति कृष्ण—अ॒जि॒नम्।
 ब्र॒ह्म॑णा। ए॒व। ए॒नम्। दी॒र्ख्य॑ति। इ॒माम्। धि॒र्यम्। शि॒ख्वा॑णस्य। दे॒व। इति॑। आ॒ह। य॒थाय॑-
 जु॒रिति॑ यथा—य॒जुः। ए॒व। ए॒तत्। गर्भः॑। वै। ए॒षः। यत्। दी॒र्खितः॑। उ॒ल्बम्। वा॒सः। प्रेति॑।
 ऊ॒र्णुते॑। तस्मा॑त्। १८ (५०) ॥ [१८] ॥ गर्भोः॑। प्रावृ॑ताः। जा॒यन्ते॑। न। पु॒रा। सोम॑स्य।
 क॒यात्। अ॒पेति॑। ऊ॒र्ण्वी॑त्। यत्। पु॒रा। सोम॑स्य। क॒यात्। अ॒पो॒र्ण्वी॑तेत्य॒प—ऊ॒र्ण्वी॑त्। गर्भोः॑।
 प्र॒जाना॑मिति प्र—जा॒नाम्। प॒रापा॑तुका इति प॒रा—पा॑तुकाः। स्युः॑। क्री॒ते। सोमे॑। अ॒पेति॑।
 ऊ॒र्णुते॑। जा॒यते॑। ए॒व। तत्। अथो॑ इति॑। यथा॑। वसी॑या॒सम्। प्र॒त्यपो॑र्णुत इति॑ प्रति—अ॒पो॒-
 र्णुते॑। ता॒दृक्। ए॒व। तत्। अ॒ङ्गिर॑सः। सु॒वर्ग॑मिति सु॒वः—गम्। लो॒कम्। यन्तः॑। ऊ॒र्जम्।
 वी॒ति। अ॒भज॑न्त। ततः॑। यत्। अ॒त्यशि॑ष्यतेत्य॒ति—अ॒शि॒ष्यत॑। ते। श॒राः। अ॒भ॒वन्न॑। ऊ॒र्क्।
 वै। श॒राः। यत्। श॒र॒मयी॑ति श॒र—मयी॑। १९ (५०) ॥ [१९] ॥ मे॒खला॑। भ॒वति॑। ऊ॒र्जम्।
 ए॒व। अवे॑ति। रु॒न्धे। म॒द्ध्य॑तः। स॒मिति॑। न॒ह्यति॑। म॒द्ध्य॑तः। ए॒व। अ॒स्मै। ऊ॒र्जम्। द॒धाति॑।
 तस्मा॑त्। म॒द्ध्य॑तः। ऊ॒र्जा। भु॒ञ्जते॑। ऊ॒र्ध्वम्। वै। पु॒रुष॑स्य। ना॒भ्यै॑। मे॒द्ध्य॑म्। अ॒वा॒चीन॑म्।
 अ॒मे॒द्ध्य॑म्। यत्। म॒द्ध्य॑तः। स॒न्नह्य॑तीति सं—न॒ह्यति॑। मे॒द्ध्य॑म्। च। ए॒व। अ॒स्य। अ॒मे॒द्ध्य॑म्।
 च। व्या॒वर्त॑यतीति वि—आ॒वर्त॑यति। इन्द्रः॑। वृ॒त्राय॑। व॒ज्रम्। प्रेति॑। अ॒हर॑त्। सः। त्रे॒धा। वी॒ति।
 अ॒भ॒वत्। स्फ्यः॑। तृ॒तीयम्। रथः॑। तृ॒तीयम्। यू॒पः। तृ॒तीयम्। २० (५०) ॥ [२०] ॥ ये।
 अ॒न्त॒श्श॒रा इत्य॑न्तः—श॒राः। अ॒शीर्य॑न्त। ते। श॒राः। अ॒भ॒वन्न॑। तत्। श॒राणा॑म्। श॒र॒त्व॑-
 मि॒ति श॒र—त्वम्। व॒ज्रः। वै। श॒राः। र॒खुत्। र॒खु॑। वै। म॒नुष्य॑स्य। भ्रातृ॑व्यः। यत्। श॒र॒-
 मयी॑ति श॒र—मयी॑। मे॒खला॑। भ॒वति॑। व॒ज्रेण॑। ए॒व। सा॒ख्या॑दिति स—अ॒ख्या॑त्। र॒खु॑धम्।

भ्रातृव्यम्। म॒द्ध्यतः॑। अ॒पेति॑। ह॒ते। त्रि॒वृदि॑ति त्रि—वृत्। भ॒वति॑। त्रि॒वृदि॑ति त्रि—वृत्। वै। प्रा॒ण इति॑ प्र—अ॒नः। त्रि॒वृत्त॑मिति त्रि—वृत्तम्। ए॒व। प्रा॒णमि॑ति प्र—अ॒नम्। म॒द्ध्यतः॑। य॒ज॒माने॑। द॒धाति॑। पृ॒थ्वी। भ॒वति॑। र॒ज्जूना॑म्। व्यावृ॑त्या इति वि—आवृ॑त्यै। मे॒खल॑या। य॒ज॒मानम्। दी॒र्खि॑यति। यो॒क्त्रेण॑। प॒त्नीम्। मि॒थुन॑त्वायेति मिथुन—त्वाय॑। २१ (५०) ॥ [२१] ॥ य॒ज्ञः। द॒र्खि॑णाम्। अ॒भीति॑। अ॒द्ध्यय॑त्। ताम्। स॒मिति॑। अ॒भव॑त्। तत्। इन्द्रः॑। अ॒चाय॑त्। सः। अ॒मन्य॑त्। यः। वै। इ॒तः। ज॒नि॒ष्यते॑। सः। इ॒दम्। भ॒वि॒ष्यति॑। इति॑। ताम्। प्रेति॑। अ॒वि॒शत्। तस्याः॑। इन्द्रः॑। ए॒व। अ॒जाय॑त्। सः। अ॒मन्य॑त्। यः। वै। मत्। इ॒तः। अ॒परः। ज॒नि॒ष्यते॑। सः। इ॒दम्। भ॒वि॒ष्यति॑। इति॑। तस्याः॑। अ॒नुमृ॑श्येत्यनु—मृश्य॑। यो॒निम्। एति॑। अ॒च्छि॒नत्। सा। सू॒तव॑शेति सू॒त—व॒शा। अ॒भव॑त्। तत्। सू॒तव॑शाया इति सू॒त—व॒शायै॑। जन्म॑। २२ (५०) ॥ [२२] ॥ ताम्। ह॒स्ते॑। नी॒ति। अ॒वेष्ट॑यत्। ताम्। मृ॒गेषु॑। नी॒ति। अ॒द॒धात्। सा। कृ॒ष्णवि॑षाणेति कृष्ण—वि॒षाणा॑। अ॒भव॑त्। इन्द्र॑स्य। यो॒निः। अ॒सि॒। मा। मा॒। हि॒॒सीः। इति॑। कृ॒ष्णवि॑षाणामिति कृष्ण—वि॒षाणाम्। प्रेति॑। य॒च्छति॑। स॒यौनि॑मिति स—यो॒निम्। ए॒व। य॒ज्ञम्। क॒रोति॑। स॒यौनि॑मिति स—यो॒निम्। द॒र्खि॑णाम्। स॒यौनि॑मिति स—यो॒निम्। इन्द्र॑म्। स॒योनि॑त्वायेति स॒योनि॑—त्वाय॑। कृ॒ष्यै। त्वा॒। सु॒स॒स्याया॑ इति सु—स॒स्यायै॑। इति॑। आ॒ह॒। तस्मा॑त्। अ॒कृष्ट॑प॒च्या इत्य॑कृष्ट—प॒च्याः। ओष॑धयः। प॒च्यन्ते॑। सु॒पिप्प॑लाभ्य इति सु—पि॒प्प॒लाभ्यः। त्वा॒। ओष॑धीभ्य इत्योष॑धि—भ्यः। इति॑। आ॒ह॒। तस्मा॑त्। ओष॑धयः। फ॒लम्। गृ॒ह्णन्ति॑। यत्। ह॒स्तेन॑। २३ (५०) ॥ [२३] ॥ क॒ण्डू॒येत॑। पा॒मन॑म्भा॒वुका॑ इति पा॒मनम्—भा॒वुकाः॑। प्र॒जा इति॑ प्र—जाः। स्युः॑। यत्। स्म॒येत॑। न॒ग्रम्भा॒वुका॑ इति न॒ग्रम्—भा॒वुकाः॑। कृ॒ष्णवि॑षाणयेति कृष्ण—वि॒षाणया॑। क॒ण्डू॒यते॑। अ॒पिगृ॑ह्येत्यपि—गृ॒ह्य॑। स्म॒यते॑। प्र॒जाना॑मिति प्र—जा॒नाम्। गो॒पी॒थाय॑। न। पु॒रा। द॒र्खि॑णाभ्यः। ने॒तौ॑। कृ॒ष्णवि॑षाणामिति कृष्ण—वि॒षाणाम्। अ॒वेति॑। चृ॒तेत्। यत्। पु॒रा। द॒र्खि॑णाभ्यः। ने॒तौ॑। कृ॒ष्णवि॑षाणामिति कृष्ण—वि॒षाणाम्। अ॒वचृ॑तेदित्यव—चृ॒तेत्। यो॒निः। प्र॒जाना॑मिति प्र—जा॒नाम्। प॒रापा॑तुकेति प॒रा—पा॑तुका। स्या॒त्। नी॒तासु॑। द॒र्खि॑णासु। चा॒त्वाले॑। कृ॒ष्णवि॑षाणामिति कृष्ण—वि॒षाणाम्। प्रेति॑। अ॒स्यति॑। यो॒निः। वै। य॒ज्ञस्य॑।

चात्वाल्म॑ । योनिः॑ । कृष्णविषा॑णेति॑ कृष्ण—विषा॑णा । योनौ॑ । ए॒व । योनि॑म् । द॒धाति॑ । य॒ज्ञस्य॑ ।
स॒योनि॒त्वायेति॑ सयोनि—त्वाय॑ ॥ [२४] ॥

(रुन्ध एष तस्मा॑ च्छर॒मयी॑ यूपस्तृतीयं मिथुन॒त्वाय॑ जन्म हस्तेना॒ष्टाच॑त्वारि॒ंशच्च)

॥ ३ ॥

★

वाक् । वै । दे॒वेभ्यः॑ । अपेति॑ । अ॒क्राम॑त् । य॒ज्ञाय॑ । अतिष्ठ॑माना । सा । वन॒स्पती॑न् ।
प्रेति॑ । अ॒विश॑त् । सा । ए॒षा । वाक् । वन॒स्पति॑षु । व॒दति॑ । या । दु॒न्दुभौ॑ । या । तू॒णवे॑ । या ।
वी॒णायाम् । यत् । दी॒र्घि॒तद॑ण्डमिति॑ दी॒र्घि॒त—द॑ण्डम् । प्र॒यच्छ॑तीति॑ प्र—यच्छ॑ति । वाच॑म् ।
ए॒व । अवेति॑ । रु॒न्धे । औ॒दु॒म्बरः॑ । भ॒वति॑ । ऊ॒र्क् । वै । उ॒दु॒र्बरः॑ । ऊ॒र्जम् । ए॒व । अवेति॑ । रु॒न्धे ।
मु॒खेन॑ । स॒मि॒त इति॑ सं—मि॒तः । भ॒वति॑ । मु॒खतः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । द॒धाति॑ । तस्मा॑त् ।
मु॒खतः॑ । ऊ॒र्जा । भु॒ञ्जते॑ । २५ (५०) ॥ [२५] ॥ क्री॒ते । सोमे॑ । मै॒त्राव॑रुणायेति॑ मै॒त्रा—व॑रु॒णा॒य । द॑ण्डम् । प्रेति॑ । य॒च्छति॑ । मै॒त्राव॑रुण इति॑ मै॒त्रा—व॑रुणः । हि । पु॒रस्ता॑त् । ऋ॒त्विग्भ्य॑
इत्यृ॒त्विक्—भ्यः॑ । वाच॑म् । वि॒भज॑तीति॑ वि—भज॑ति । ताम् । ऋ॒त्विजः॑ । यज॑माने । प्रतीति॑ ।
स्था॒पय॑न्ति । स्वाहा॑ । य॒ज्ञम् । मन॑सा । इति॑ । आ॒ह । मन॑सा । हि । पु॒रुषः॑ । य॒ज्ञम् । अ॒भि॒गच्छ॑तीत्य॒भि—गच्छ॑ति । स्वाहा॑ । द्यावा॑पृथि॒वीभ्या॑मिति॑ द्यावा॑—पृथि॒वीभ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह ।
द्यावा॑पृथि॒व्योरिति॑ द्यावा॑—पृथि॒व्योः । हि । य॒ज्ञः । स्वाहा॑ । उ॒रोः । अ॒न्तरि॑ख्यात् । इति॑ । आ॒ह ।
अ॒न्तरि॑ख्ये । हि । य॒ज्ञः । स्वाहा॑ । य॒ज्ञम् । वाता॑त् । एति॑ । र॒भे । इति॑ । आ॒ह । अ॒यम् । २६
(५०) ॥ [२६] ॥ वाव॑ । यः । पव॑ते । सः । य॒ज्ञः । तम् । ए॒व । सा॒ख्यादिति॑ स—अ॒ख्यात् ।
एति॑ । र॒भते॑ । मु॒ष्टी इति॑ । क॒रोति॑ । वाच॑म् । य॒च्छति॑ । य॒ज्ञस्य॑ । धृ॒त्यै॑ । अदी॑र्घि॒ष्ट । अ॒यम् ।
ब्रा॒ह्मणः॑ । इति॑ । त्रिः । उ॒पा॒ङ्ग॒श्चित्यु॑प—अ॒ंशु । आ॒ह । दे॒वेभ्यः॑ । ए॒व । ए॒नम् । प्रेति॑ । आ॒ह ।
त्रिः । उ॒च्चैः । उ॒भये॑भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वम॑नुष्येभ्य इति॑ दे॒व—म॑नुष्येभ्यः । प्रेति॑ । आ॒ह । न ।
पु॒रा । न॒ख्वत्रे॑भ्यः । वाच॑म् । वीति॑ । सृ॒जेत् । यत् । पु॒रा । न॒ख्वत्रे॑भ्यः । वाच॑म् । वि॒सृजे॑दिति॑ वि—
सृ॒जेत् । य॒ज्ञम् । वीति॑ । छि॒न्द्यात् । २७ (५०) ॥ [२७] ॥ उ॒दि॒ते॒ष्वित्यु॑त्—इ॒तेषु॑ । न॒ख्वत्रे॑षु ।
व्र॒तम् । कृ॒णु॒त । इति॑ । वाच॑म् । वीति॑ । सृ॒जति॑ । य॒ज्ञव्र॑त इति॑ य॒ज्ञ—व्र॑तः । वै । दी॒र्घि॒तः ।
य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒भीति॑ । वाच॑म् । वीति॑ । सृ॒जति॑ । यदि॑ । वि॒सृजे॑दिति॑ वि—सृ॒जेत् । वैष्ण॑वीम् ।

ऋचम्। अन्विति। ब्रूयात्। यज्ञः। वै। विष्णुः। यज्ञेन। एव। यज्ञम्। समिति। तनोति। दैवीम्।
 धियम्। मनामहे। इति। आह। यज्ञम्। एव। तत्। म्रदयति। सुपारेति सु—पारा। नः। असत्।
 वशे। इति। आह। व्युष्टिमिति वि—उष्टिम्। एव। अवेति। रुन्धे। २८ (५०) ॥ [२८] ॥ ब्रह्म-
 वादिन इति ब्रह्म—वादिनः। वदन्ति। होतव्यम्। दीर्घितस्य। गृहा(३) इ। न। होतव्या(३)म्।
 इति। हविः। वै। दीर्घितः। यत्। जुहुयात्। यजमानस्य। अवदायेत्यव—दाय। जुहुयात्।
 यत्। न। जुहुयात्। यज्ञपरुरिति यज्ञ—परुः। अन्तः। इयात्। ये। देवाः। मनोजाता इति
 मनः—जाताः। मनोयुज इति मनः—युजः। इति। आह। प्राणा इति प्र—अनाः। वै। देवाः।
 मनोजाता इति मनः—जाताः। मनोयुज इति मनः—युजः। तेषु। एव। परोरूपमिति परः—
 अरूपम्। जुहोति। तत्। न। इव। हुतम्। न। इव। अहुतम्। स्वपन्तम्। वै। दीर्घितम्।
 ररूपांसि। जिघांसन्ति। अग्निः। २९ (५०) ॥ [२९] ॥ खलु। वै। ररूपोहेति ररूपः—
 हा। अग्ने। त्वम्। स्विति। जागृहि। वयम्। स्विति। मन्दिषीमहि। इति। आह। अग्निम्। एव।
 अधिपामित्यधि—पाम्। कृत्वा। स्वपिति। ररूपसाम्। अपहत्या इत्यप—हत्यै। अव्रत्यम्।
 इव। वै। एषः। करोति। यः। दीर्घितः। स्वपिति। त्वम्। अग्ने। व्रतपा इति व्रत—पाः। असि।
 इति। आह। अग्निः। वै। देवानाम्। व्रतपतिरिति व्रत—पतिः। सः। एव। एनम्। व्रतम्। एति।
 लम्भयति। देवः। एति। मर्त्येषु। एति। इति। आह। देवः। ३० (५०) ॥ [३०] ॥ हि। एषः।
 सन्न। मर्त्येषु। त्वम्। यज्ञेषु। ईड्यः। इति। आह। एतम्। हि। यज्ञेषु। ईडते। अपेति। वै।
 दीर्घितात्। सुषुपुषः। इन्द्रियम्। देवताः। क्रामन्ति। विश्वे। देवाः। अभीति। माम्। एति।
 अववृत्रन्। इति। आह। इन्द्रियेण। एव। एनम्। देवताभिः। समिति। नयति। यत्। एतत्।
 यजुः। न। ब्रूयात्। यावतः। एव। पशून्। अभीति। दीर्घित। तावन्तः। अस्य। पशवः।
 स्युः। रास्व। इयत्। ३१ (५०) ॥ [३१] ॥ सोम। एति। भूयः। भर। इति। आह। अपरि-
 मितानित्यपरि—मितान्। एव। पशून्। अवेति। रुन्धे। चन्द्रम्। असि। मम। भोगाय। भव।
 इति। आह। यथादेवतमिति यथा—देवतम्। एव। एनाः। प्रतीति। गृह्णाति। वायवे। त्वा। वरु-
 णाय। त्वा। इति। यत्। एवम्। एताः। न। अनुदिशेदित्यनु—दिशेत्। अयथादेवतमित्ययथा—
 देवतम्। दक्षिणाः। गमयेत्। एति। देवताभ्यः। वृश्चेत। यत्। एवम्। एताः। अनुदिशती-

त्यनु—दिशति। यथादेवतमिति यथा—देवतम्। एव। दखिषणाः। गमयति। न। देवताभ्यः।
 एति। ३२ (५०) ॥ [३२] ॥ वृश्च्यते। देवीः। आपः। अपाम्। नपात्। इति। आह। यत्। वः।
 मेद्धाम्। यज्ञियम्। सदेवमिति स—देवम्। तत्। वः। मा। अवेति। क्रमिषम्। इति। वाव।
 एतत्। आह। अच्छिन्नम्। तन्तुम्। पृथिव्याः। अन्विति। गेषम्। इति। आह। सेतुम्। एव।
 कृत्वा। अतीति। एति ॥ [३३] ॥

(भुञ्जते ऽयं छिन्द्याद् रुन्धे ऽग्नि राह देव इयद् देवताभ्य आ त्रयस्त्रिंशच्च)

॥ ४ ॥

★

देवाः। वै। देवयजनमिति देव—यजनम्। अद्ध्यवसायेत्यधि—अवसायं। दिशः। न। प्रेति।
 अजानन्न। ते। अन्यः। अन्यम्। उपेति। अधावन्न। त्वया। प्रेति। जानाम्। त्वया। इति।
 ते। अदित्याम्। समिति। अदिध्रियन्त। त्वया। प्रेति। जानाम्। इति। सा। अब्रवीत्। वरम्।
 वृणौ। मत्प्रायणा इति मत्—प्रायणाः। एव। वः। यज्ञाः। मदुदयना इति मत्—उदयनाः।
 असन्न। इति। तस्मात्। आदित्यः। प्रायणीय इति प्र—अयनीयः। यज्ञानाम्। आदित्यः।
 उदयनीय इत्युत्—अयनीयः। पञ्च। देवताः। यजति। पञ्च। दिशः। दिशाम्। प्रज्ञात्या इति
 प्र—ज्ञात्यै। ३४ (५०) ॥ [३४] ॥ अथो इति। पञ्चर्षरेति पञ्च—अर्षरा। पङ्क्तिः। पाङ्क्तः।
 यज्ञः। यज्ञम्। एव। अवेति। रुन्धे। पथ्याम्। स्वस्तिम्। अयजन्न। प्राचीम्। एव। तया।
 दिशम्। प्रेति। अजानन्न। अग्निना। दखिषणा। सोमेन। प्रतीचीम्। सवित्रा। उदीचीम्।
 अदित्या। ऊर्ध्वाम्। पथ्याम्। स्वस्तिम्। यजति। प्राचीम्। एव। तया। दिशम्। प्रेति।
 जानाति। पथ्याम्। स्वस्तिम्। इष्ट्वा। अग्नीषोमावित्यग्नी—सोमौ। यजति। चर्षुषी इति। वै।
 एते इति। यज्ञस्य। यत्। अग्नीषोमावित्यग्नी—सोमौ। ताभ्याम्। एव। अन्विति। पश्यति। ३५
 (५०) ॥ [३५] ॥ अग्नीषोमावित्यग्नी—सोमौ। इष्ट्वा। सवितारम्। यजति। सवितृप्रसूत इति
 सवितृ—प्रसूतः। एव। अन्विति। पश्यति। सवितारम्। इष्ट्वा। अदितिम्। यजति। इयम्। वै।
 अदितिः। अस्याम्। एव। प्रतिष्ठायेति प्रति—स्थायं। अन्विति। पश्यति। अदितिम्। इष्ट्वा।
 मारुतीम्। ऋचम्। अन्विति। आह। मरुतः। वै। देवानाम्। विशः। देवविशमिति देव—
 विशम्। खलु। वै। कल्पमानम्। मनुष्यविशमिति मनुष्य—विशम्। अन्विति। कल्पते। यत्।

मारुतीम्। ऋचम्। अन्वाहेत्यनु—आह। विशाम्। क्लृप्त्यै। ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—वादिनः।
वदन्ति। प्रयाजवदिति प्रयाज—वत्। अननूयाजमित्यननु—याजम्। प्रायणीयमिति प्र—अय-
नीयम्। कार्यम्। अनूयाजवदित्यनूयाज—वत्। ३६ (५०) ॥ [३६] ॥ अप्रयाजमित्यप्र—
याजम्। उदयनीयमित्युत्—अयनीयम्। इति। इमे। वै। प्रयाजा इति प्र—याजाः। अमी इति।
अनूयाजा इत्यनु—याजाः। सा। एव। सा। यज्ञस्य। सन्ततिरिति सं—ततिः। तत्। तथा। न।
कार्यम्। आत्मा। वै। प्रयाजा इति प्र—याजाः। प्रजेति प्र—जा। अनूयाजा इत्यनु—याजाः।
यत्। प्रयाजानिति प्र—याजान्। अन्तरियादित्यन्तः—इयात्। आत्मानम्। अन्तः। इयात्।
यत्। अनूयाजानित्यनु—याजान्। अन्तरियादित्यन्तः—इयात्। प्रजामिति प्र—जाम्। अन्तः।
इयात्। यतः। खलु। वै। यज्ञस्य। विततस्येति वि—ततस्य। न। क्रियते। तत्। अन्विति।
यज्ञः। परेति। भवति। यज्ञम्। पराभवन्तमिति परा—भवन्तम्। यजमानः। अनु। ३७ (५०)
॥ [३७] ॥ परेति। भवति। प्रयाजवदिति प्रयाज—वत्। एव। अनूयाजवदित्यनूयाज—वत्।
प्रायणीयमिति प्र—अयनीयम्। कार्यम्। प्रयाजवदिति प्रयाज—वत्। अनूयाजवदित्यनूयाज—
वत्। उदयनीयमित्युत्—अयनीयम्। न। आत्मानम्। अन्तरेतीत्यन्तः—एति। न। प्रजामिति
प्र—जाम्। न। यज्ञः। पराभवतीति परा—भवति। न। यजमानः। प्रायणीयस्येति प्र—अय-
नीयस्य। निष्कासे। उदयनीयमित्युत्—अयनीयम्। अभि। निरिति। वपति। सा। एव। सा।
यज्ञस्य। सन्ततिरिति सं—ततिः। याः। प्रायणीयस्येति प्र—अयनीयस्य। याज्याः। यत्। ताः।
उदयनीयस्येत्युत्—अयनीयस्य। याज्याः। कुर्यात्। पराङ्। अमुम्। लोकम्। एति। रोहेत्।
प्रमायुक इति प्र—मायुकः। स्यात्। याः। प्रायणीयस्येति प्र—अयनीयस्य। पुरोनुवाक्या इति
पुरः—अनुवाक्याः। ताः। उदयनीयस्येत्युत्—अयनीयस्य। याज्याः। करोति। अस्मिन्। एव।
लोके। प्रतीति। तिष्ठति ॥ [३८] ॥

(प्रज्ञात्यै पश्यत्य नूयाजव यजमानोऽनु पुरोनुवाक्यास्ता अष्टौ च)

॥ ५ ॥

कद्रूः। च। वै। सुपर्णीति सु—पर्णी। च। आत्मरूपयोरित्यात्म—रूपयोः। अस्पर्द्धताम्।
सा। कद्रूः। सुपर्णीमिति सु—पर्णीम्। अजयत्। सा। अब्रवीत्। तृतीयस्याम्। इतः। दिवि।

सोमः । तम् । एति । हर । तेन । आत्मानम् । निरिति । क्रीणीष्व । इति । इयम् । वै । कद्रूः । असौ ।
सुपर्णीति सु—पर्णी । छन्दांसि । सौपर्ण्याः । सा । अब्रवीत् । अस्मै । वै । पितरौ । पुत्रान् ।
बिभृतः । तृतीयस्याम् । इतः । दिवि । सोमः । तम् । एति । हर । तेन । आत्मानम् । निरिति ।
क्रीणीष्व । ३९ (५०) ॥ [३९] ॥ इति । मा । कद्रूः । अवोचत् । इति । जगती । उदिति ।
अपतत् । चतुर्दशाखरेति चतुर्दश—अखरा । सती । सा । अप्राप्येत्यप्र—आप्य । नीति । अव-
र्तत । तस्यै । द्वे इति । अखरे इति । अमीयेताम् । सा । पशुभिरिति पशु—भिः । च । दीख्या ।
च । एति । अगच्छत् । तस्मात् । जगती । छन्दसाम् । पशव्यतमेति पशव्य—तमा । तस्मात् ।
पशुमन्तमिति पशु—मन्तम् । दीख्या । उपेति । नमति । त्रिष्टुक् । उदिति । अपतत् । त्रयोद-
शाखरेति त्रयोदश—अखरा । सती । सा । अप्राप्येत्यप्र—आप्य । नीति । अवर्तत । तस्यै । द्वे
इति । अखरे इति । अमीयेताम् । सा । दखिणाभिः । च । ४० (५०) ॥ [४०] ॥ तपसा । च ।
एति । अगच्छत् । तस्मात् । त्रिष्टुभः । लोके । माद्ध्यन्दिने । सर्वने । दखिणाः । नीयन्ते । एतत् ।
खलु । वाव । तपः । इति । आहुः । यः । स्वम् । ददाति । इति । गायत्री । उदिति । अपतत् ।
चतुराखरेति चतुः—अखरा । सती । अजा । ज्योतिषा । तम् । अस्यै । अजा । अभीति ।
अरुन्ध । तत् । अजायाः । अजत्वमित्यज—त्वम् । सा । सोमम् । च । एति । अहरत् । चत्वारि ।
च । अखराणि । सा । अष्टाखरेत्यष्टा—अखरा । समिति । अपद्यत । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—
वादिनः । वदन्ति । ४१ (५०) ॥ [४१] ॥ कस्मात् । सत्यात् । गायत्री । कनिष्ठा । छन्दसाम् ।
सती । यज्ञमुखमिति यज्ञ—मुखम् । परीति । इयाय । इति । यत् । एव । अदः । सोमम् । एति ।
अहरत् । तस्मात् । यज्ञमुखमिति यज्ञ—मुखम् । परीति । ऐत् । तस्मात् । तेजस्विनीतमेति तेज-
स्विनी—तमा । पद्भ्यामिति पत्—भ्याम् । द्वे इति । सर्वने इति । समगृह्णादिति सं—अगृह्णात् ।
मुखेन । एकम् । यत् । मुखेन । समगृह्णादिति सं—अगृह्णात् । तत् । अधयत् । तस्मात् । द्वे इति ।
सर्वने इति । शुक्रवती इति शुक्र—वती । प्रातस्सवनमिति प्रातः—सवनम् । च । माद्ध्यन्दिनम् ।
च । तस्मात् । तृतीयसवन इति तृतीय—सवने । ऋजीषम् । अभीति । सुन्वन्ति । धीतम् । इव ।
हि । मन्यन्ते । ४२ (५०) ॥ [४२] ॥ आशिरम् । अवेति । नयति । सशुक्रत्वायेति सशुक्र—
त्वाय । अथो इति । समिति । भरति । एव । एनत् । तम् । सोमम् । आहियमाणमित्या—हिय-

माणम् । गन्धर्वः । विश्वावसुरिति विश्व—वसुः । परीति । अमुष्णात् । सः । तिस्रः । रात्रीः । परि-
मुषित इति परि—मुषितः । अवसत् । तस्मात् । तिस्रः । रात्रीः । क्रीतः । सोमः । वसति । ते ।
देवाः । अब्रुवन्न । स्त्रीकामा इति स्त्री—कामाः । वै । गन्धर्वाः । स्त्रिया । निरिति । क्रीणाम् । इति ।
ते । वाचम् । स्त्रियम् । एकहायनीमित्येक—हायनीम् । कृत्वा । तया । निरिति । अक्रीणन्न । सा ।
रोहित । रूपम् । कृत्वा । गन्धर्वेभ्यः । ४३ (५०) ॥ [४३] ॥ अपक्रम्येत्यप—क्रम्य । अतिष्ठत् ।
तत् । रोहितः । जन्म । ते । देवाः । अब्रुवन्न । अपेति । युष्मत् । अक्रमीत् । न । अस्मान् । उपा-
वर्तत इत्युप—आवर्तते । वीति । ह्यामहै । इति । ब्रह्म । गन्धर्वाः । अवदन्न । अगायन्न । देवाः ।
सा । देवान् । गायतः । उपावर्ततेत्युप—आवर्तत । तस्मात् । गायन्तम् । स्त्रियः । कामयन्ते ।
कामुकाः । एनम् । स्त्रियः । भवन्ति । यः । एवम् । वेद । अथो इति । यः । एवम् । विद्वान् ।
अपीति । जन्येषु । भवति । तेभ्यः । एव । ददति । उत । यत् । बहुतया इति बहु—तयाः ।
४४ (५०) ॥ [४४] ॥ भवन्ति । एकहायन्येत्येक—हायन्या । क्रीणाति । वाचा । एव । एनम् ।
सर्वया । क्रीणाति । तस्मात् । एकहायना इत्येक—हायनाः । मनुष्याः । वाचम् । वदन्ति । अकू-
टया । अकर्णया । अकाणया । अश्लोणया । असप्तशफयेत्यसप्त—शफया । क्रीणाति । सर्वया ।
एव । एनम् । क्रीणाति । यत् । श्वेतया । क्रीणीयात् । दुश्चर्मेति दुः—चर्मा । यजमानः । स्यात् ।
यत् । कृष्णया । अनुस्तरणीत्यनु—स्तरणी । स्यात् । प्रमायुक इति प्र—मायुकः । यजमानः ।
स्यात् । यत् । द्विरूपयेति द्वि—रूपया । वार्त्रघ्नीति वार्त्र—घ्नी । स्यात् । सः । वा । अन्यम् ।
जिनीयात् । तम् । वा । अन्यः । जिनीयात् । अरुणया । पिङ्गाख्येति पिङ्ग—अख्यया । क्रीणाति ।
एतत् । वै । सोमस्य । रूपम् । स्वया । एव । एनम् । देवतया । क्रीणाति ॥ [४५] ॥

(निष्क्रीणीष्व दक्षिणाभिश्च वदन्ति मन्यन्तेगन्धर्वेभ्योबहुतयाःपिङ्गाख्यादश च)

॥ ६ ॥

★

तत् । हिरण्यम् । अभवत् । तस्मात् । अद्भ्य इत्यत—भ्यः । हिरण्यम् । पुनन्ति । ब्रह्मवादिन
इति ब्रह्म—वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । अनस्थिकेन । प्रजा इति प्र—जाः । प्रवी-
यन्त इति प्र—वीयन्ते । अस्थन्वतीरित्यस्थन्न—वतीः । जायन्ते । इति । यत् । हिरण्यम् । घृते ।
अवधायेत्यव—धाय । जुहोति । तस्मात् । अनस्थिकेन । प्रजा इति प्र—जाः । प्रेति । वीयन्ते ।

अस्थन्वतीरित्यस्थन्न—वतीः। जायन्ते। एतत्। वै। अग्नेः। प्रियम्। धाम्। यत्। घृतम्। तेजः।
 हिरण्यम्। इयम्। ते। शुक्र। तनूः। इदम्। वर्चः। इति। आह। सतेजसमिति स—तेजसम्।
 एव। एनम्। सतनुमिति स—तनुम्। ४६ (५०) ॥ [४६] ॥ करोति। अथो इति। समिति।
 भरति। एव। एनम्। यत्। अबद्धम्। अवदद्ध्यादित्यव—दद्ध्यात्। गर्भाः। प्रजानामिति प्र—
 जानाम्। परापातुका इति परा—पातुकाः। स्युः। बद्धम्। अवेति। दधाति। गर्भाणाम्। धृत्यै।
 निष्टर्क्यम्। बद्धाति। प्रजानामिति प्र—जानाम्। प्रजननायेति प्र—जननाय। वाक्। वै। एषा।
 यत्। सोमक्रयणीति सोम—क्रयणी। जूः। असि। इति। आह। यत्। हि। मनसा। ज्वते। तत्।
 वाचा। वदति। धृता। मनसा। इति। आह। मनसा। हि। वाक्। धृता। जुष्टा। विष्णवे। इति।
 आह। ४७ (५०) ॥ [४७] ॥ यज्ञः। वै। विष्णुः। यज्ञाय। एव। एनाम्। जुष्टाम्। करोति।
 तस्याः। ते। सत्यसवस इति सत्य—सवसः। प्रसव इति प्र—सवे। इति। आह। सवितृप्रसूता-
 मिति सवितृ—प्रसूताम्। एव। वाचम्। अवेति। रुन्धे। काण्डेकाण्ड इति काण्डे—काण्डे। वै।
 क्रियमाणे। यज्ञम्। रखांसि। जिघांसन्ति। एषः। खलु। वै। अरखोहत इत्यरखः—
 हतः। पन्थाः। यः। अग्नेः। च। सूर्यस्य। च। सूर्यस्य। चखुः। एति। अरुहम्। अग्नेः।
 अरखः। कनीनिकाम्। इति। आह। यः। एव। अरखोहत इत्यरखः—हतः। पन्थाः।
 तम्। समारोहतीति सं—आरोहति। ४८ (५०) ॥ [४८] ॥ वाक्। वै। एषा। यत्। सोम-
 क्रयणीति सोम—क्रयणी। चित्। असि। मना। असि। इति। आह। शास्ति। एव। एनाम्।
 एतत्। तस्मात्। शिष्टाः। प्रजा इति प्र—जाः। जायन्ते। चित्। असि। इति। आह। यत्। हि।
 मनसा। चेतयते। तत्। वाचा। वदति। मना। असि। इति। आह। यत्। हि। मनसा। अभिग-
 च्छतीत्यभि—गच्छति। तत्। करोति। धीः। असि। इति। आह। यत्। हि। मनसा। ध्यायति।
 तत्। वाचा। ४९ (५०) ॥ [४९] ॥ वदति। दखिषणा। असि। इति। आह। दखिषणा। हि।
 एषा। यज्ञिया। असि। इति। आह। यज्ञियाम्। एव। एनाम्। करोति। खत्रिया। असि। इति।
 आह। खत्रिया। हि। एषा। अदितिः। असि। उभयतश्शीर्णीत्युभयतः—शीर्णी। इति।
 आह। यत्। एव। आदित्यः। प्रायणीय इति प्र—अयनीयः। यज्ञानाम्। आदित्यः। उदयनीय
 इत्युत्—अयनीयः। तस्मात्। एवम्। आह। यत्। अबद्धा। स्यात्। अयता। स्यात्। यत्।

पदिबद्धेति पदि—बद्धा । अनुस्तरणीत्यनु—स्तरणी । स्यात् । प्रमायुक इति प्र—मायुकः । यज-
मानः । स्यात् । ५० (५०) ॥ [५०] ॥ यत् । कर्णगृहीतेति कर्ण—गृहीता । वार्त्रघ्नीति वार्त्र-
घ्नी । स्यात् । सः । वा । अन्यम् । जिनीयात् । तम् । वा । अन्यः । जिनीयात् । मित्रः । त्वा । पदि ।
बद्धात् । इति । आह । मित्रः । वै । शिवः । देवानाम् । तेन । एव । एनाम् । पदि । बद्धाति ।
पूषा । अदध्वनः । पातु । इति । आह । इयम् । वै । पूषा । इमाम् । एव । अस्याः । अधिपामि-
त्यधि—पाम् । अकः । समष्ट्या इति सं—अष्ट्यै । इन्द्राय । अर्द्ध्यर्षायेत्यधि—अर्षाय । इति ।
आह । इन्द्रम् । एव । अस्याः । अर्द्ध्यर्षमित्यधि—अर्षम् । करोति । ५१ (५०) ॥ [५१] ॥
अन्विति । त्वा । माता । मन्यताम् । अन्विति । पिता । इति । आह । अनुमतयेत्यनु—मतया ।
एव । एनया । क्रीणाति । सा । देवि । देवम् । अच्छ । इहि । इति । आह । देवी । हि । एषा । देवः ।
सोमः । इन्द्राय । सोमम् । इति । आह । इन्द्राय । हि । सोमः । आहियत इत्या—हियते । यत् ।
एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् । पराची । एव । सोमक्रयणीति सोम—क्रयणी । इयात् । रुद्रः । त्वा ।
एति । वर्तयतु । इति । आह । रुद्रः । वै । क्रूरः । ५२ (५०) ॥ [५२] ॥ देवानाम् । तम् । एव ।
अस्यै । परस्तात् । दधाति । आवृत्त्या इत्या—वृत्त्यै । क्रूरम् । इव । वै । एतत् । करोति । यत् ।
रुद्रस्य । कीर्तयति । मित्रस्य । पथा । इति । आह । शान्त्यै । वाचा । वै । एषः । वीति । क्रीणीते ।
यः । सोमक्रयण्येति सोम—क्रयण्या । स्वस्ति । सोमसखेति सोम—सखा । पुनः । एति । इहि ।
सह । रय्या । इति । आह । वाचा । एव । विक्रीयेति वि—क्रीय । पुनः । आत्मन्न । वाचम् । धत्ते ।
अनुपदासुकेत्यनुप—दासुका । अस्य । वाक् । भवति । यः । एवम् । वेद ॥ [५३] ॥

(सतनुं विष्णव इत्याह समारोहति ध्यायति तद् वाचा यजमानः स्यात् करोति क्रूरो वेद)

॥ ७ ॥

★

षट् । पदानि । अनु । नीति । क्रामति । षडहमिति षट्—अहम् । वाक् । न । अतीति । वदति ।
उत । सव्वथ्सरस्येति सं—वथ्सरस्य । अयने । यावती । एव । वाक् । ताम् । अवेति । रुन्धे ।
सप्तमे । पदे । जुहोति । सप्तपदेति सप्त—पदा । शक्री । पशवः । शक्री । पशून् । एव । अवेति ।
रुन्धे । सप्त । ग्राम्याः । पशवः । सप्त । आरण्याः । सप्त । छन्दांसि । उभयस्य । अवरुद्ध्या
इत्यव—रुद्ध्यै । वस्वी । असि । रुद्रा । असि । इति । आह । रूपम् । एव । अस्याः । एतत् ।

महिमानम् । ५४ (५०) ॥ [५४] ॥ व्याचष्टे इति वि—आचष्टे । बृहस्पतिः । त्वा । सुम्ने । रण्वतु ।
 इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे ।
 रुद्रः । वसुभिरिति वसु—भिः । एति । चिकेतु । इति । आह । आवृत्त्या इत्या—वृत्त्यै । पृथिव्याः ।
 त्वा । मूर्द्धन् । एति । जिघर्मि । देवयजन इति देव—यजने । इति । आह । पृथिव्याः । हि । एषः ।
 मूर्द्धा । यत् । देवयजनमिति देव—यजनम् । इडायाः । पदे । इति । आह । इडायै । हि । एतत् ।
 पदम् । यत् । सोमक्रयण्या इति सोम—क्रयण्यै । घृतवतीति घृत—वति । स्वाहा । ५५ (५०)
 ॥ [५५] ॥ इति । आह । यत् । एव । अस्यै । पदात् । घृतम् । अपीड्यत । तस्मात् । एवम् ।
 आह । यत् । अदध्वर्युः । अनघ्नौ । आहुतिमित्या—हुतिम् । जुहुयात् । अन्धः । अदध्वर्युः ।
 स्यात् । ररुषांसि । यज्ञम् । हन्युः । हिरण्यम् । उपास्येत्युप—अस्य । जुहोति । अग्निवती-
 त्यग्नि—वति । एव । जुहोति । न । अन्धः । अदध्वर्युः । भवति । न । यज्ञम् । ररुषांसि । घ्नन्ति ।
 काण्डेकाण्ड इति काण्डे—काण्डे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । ररुषांसि । जिघांसन्ति । परि-
 लिखितमिति परि—लिखितम् । ररुषः । परिलिखिता इति परि—लिखिताः । अरातयः । इति ।
 आह । ररुषसाम् । अपहत्या इत्यप—हत्यै । ५६ (५०) ॥ [५६] ॥ इदम् । अहम् । ररुषसः ।
 ग्रीवाः । अपीति । कृन्तामि । यः । अस्मान् । द्वेष्टि । यम् । च । वयम् । द्विष्मः । इति । आह ।
 द्वौ । वाव । पुरुषौ । यम् । च । एव । द्वेष्टि । यः । च । एनम् । द्वेष्टि । तयोः । एव । अनन्तरायमि-
 त्यनन्तः—आयम् । ग्रीवाः । कृन्तति । पशवः । वै । सोमक्रयण्या इति सोम—क्रयण्यै । पदम् ।
 यावत्तमूतमिति यावत्—तमूतम् । समिति । वपति । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । अस्मे इति ।
 रायः । इति । समिति । वपति । आत्मानम् । एव । अदध्वर्युः । ५७ (५०) ॥ [५७] ॥ पशुभ्य
 इति पशु—भ्यः । न । अन्तः । एति । त्वे इति । रायः । इति । यजमानाय । प्रेति । यच्छति ।
 यजमाने । एव । रयिम् । दधाति । तोते । रायः । इति । पत्नियै । अर्द्धः । वै । एषः । आत्मनः ।
 यत् । पत्नी । यथा । गृहेषु । निधत्त इति नि—धत्ते । तादृक् । एव । तत् । त्वष्टीमती । ते । सपेय ।
 इति । आह । त्वष्टा । वै । पशूनाम् । मिथुनानाम् । रूपकृदिति रूप—कृत् । रूपम् । एव । पशुषु ।
 दधाति । अस्मै । वै । लोकाय । गारूहपत्य इति गारूह—पत्यः । एति । धीयते । अमुष्मै । आहव-
 नीय इत्या—हवनीयः । यत् । गारूहपत्य इति गारूह—पत्ये । उपवपेदित्युप—वपेत् । अस्मिन्न ।

लो॒के । प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु—मा॒न् । स्या॒त् । यत् । आ॒ह॒वनी॑य॒ इत्या॑—ह॒वनी॑ये । अ॒मुष्मि॑न्न । लो॒के ।
प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु—मा॒न् । स्या॒त् । उ॒भयोः॑ । उ॒पेति॑ । व॒पति॑ । उ॒भयोः॑ । ए॒व । ए॒नम् । लो॒कयोः॑ ।
प॒शुम॑न्त॒मिति॑ प॒शु—म॑न्त॒म् । क॒रोति॑ ॥ [५८] ॥

(म॒हि॒मा॒न॒ऽस्वाहा॑ ऽप॒हत्या॑ अ॒द॒ध्व॒र्यु॒ धी॒यते॑ च॒तुर्वि॑ंशतिश्च)

॥ ८ ॥

★

ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न॒ इति॑ ब्र॒ह्म—वा॒दि॒नः । व॒द॒न्ति॑ । वि॒चित्य॑ इति॑ वि—चि॒त्यः । सो॒मा(३)ः॑ । न ।
वि॒चित्या॑(३) इति॑ वि—चि॒त्या(३)ः॑ । इति॑ । सो॒मः । वै । ओष॑धी॒नाम् । रा॒जा । तस्मि॑न्न । यत् ।
आ॒र्प॒न्न॒मि॒त्या—प॒न्नम् । ग॒र॒सि॒तम् । ए॒व । अ॒स्य॑ । तत् । यत् । वि॒चि॒नुया॑दि॒ति वि—चि॒नुया॑त् ।
यथा॑ । आ॒स्यात् । ग॒र॒सि॒तम् । नि॒ष्वि॒द॒तीति॑ निः—खि॒दति॑ । ता॒दृक् । ए॒व । तत् । यत् । न ।
वि॒चि॒नुया॑दि॒ति वि—चि॒नुया॑त् । यथा॑ । अ॒र॒ख॒न्न । आ॒र्प॒न्न॒मि॒त्या—प॒न्नम् । वि॒धा॒व॒तीति॑ वि—
धा॒वति॑ । ता॒दृक् । ए॒व । तत् । र॒खो॒धुकः॑ । अ॒द॒ध्व॒र्युः । स्या॒त् । र॒खो॒धुकः॑ । यज॑मानः । सो॒म—
वि॒क्र॒यि॒न्निति॑ सो॒म—वि॒क्र॒यि॒न्न । सो॒मम् । शो॒ध॒य॒ । इति॑ । ए॒व । ब्रू॒यात् । यद्दि॑ । इ॒तर॑म् । ५९
(५०) ॥ [५९] ॥ यद्दि॑ । इ॒तर॑म् । उ॒भये॑न । ए॒व । सो॒म॒वि॒क्र॒यि॒णमि॒ति॑ सो॒म—वि॒क्र॒यि॒णम् ।
अ॒र्प॒यति॑ । तस्मा॑त् । सो॒म॒वि॒क्र॒यीति॑ सो॒म—वि॒क्र॒यी । र॒खो॒धुकः॑ । अ॒रु॒णः । ह॒ । स्म॒ । आ॒ह॒ ।
औ॒ष॒वे॒शि॒रि॒त्यौष॑—वे॒शिः । सो॒म॒क्र॒य॒ण इति॑ सो॒म—क्र॒य॒णे । ए॒व । अ॒हम् । तृ॒ती॒य॒स॒व॒नमि॒ति॑
तृ॒ती॒य—स॒व॒नम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे॒ । इति॑ । प॒शूना॑म् । च॒र्म॒न्न । मि॒मी॒ते॒ । प॒शून् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।
रु॒न्धे॒ । प॒शवः॑ । हि । तृ॒ती॒यम् । स॒व॒नम् । यम् । का॒म॒ये॒त । अ॒प॒शुः । स्या॒त् । इति॑ । ऋ॒ख॒ष॒तः ।
तस्य॑ । मि॒मी॒त॒ । ऋ॒ख॒ष॒म् । वै । अ॒प॒श॒व्यम् । अ॒प॒शुः । ए॒व । भ॒वति॑ । यम् । का॒म॒ये॒त । प॒शुमा॑-
नि॒ति प॒शु—मा॒न् । स्या॒त् । ६० (५०) ॥ [६०] ॥ इति॑ । लो॒म॒तः । तस्य॑ । मि॒मी॒त॒ । ए॒तत् ।
वै । प॒शूना॑म् । रू॒पम् । रू॒पे॒ण । ए॒व । अ॒स्मै॑ । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे॒ । प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु—मा॒न् ।
ए॒व । भ॒वति॑ । अ॒पाम् । अ॒न्ते॑ । क्री॒णा॒ति॒ । सर॑स॒मिति॑ स—र॒सम् । ए॒व । ए॒नम् । क्री॒णा॒ति॒ ।
अ॒मा॒त्यः । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । अ॒मा॒ । ए॒व । ए॒नम् । कुरु॑ते । शु॒क्रः । ते॒ । ग्र॒हः । इति॑ ।
आ॒ह॒ । शु॒क्रः । हि । अ॒स्य॑ । ग्र॒हः । अ॒न॒सा । अ॒च्छ॑ । या॒ति॒ । म॒हि॒मा॒न॒म् । ए॒व । अ॒स्य॑ ।
अ॒च्छ॑ । या॒ति॒ । अ॒न॒सा । ६१ (५०) ॥ [६१] ॥ अ॒च्छ॑ । या॒ति॒ । तस्मा॑त् । अ॒नो॒वा॒ह्यमि॒त्यनः—

वा॒ह्यम् । स॒मे । जी॒व॒नम् । य॒त्र । ख॒लु । वै । ए॒तम् । शी॒र्ष्णा । ह॒र॒न्ति । तस्मा॑त् । शी॒र्ष॒ह॒र्य॑मि॒ति
 शी॒र्ष—ह॒र्य॑म् । गि॒रौ । जी॒व॒नम् । अ॒भी॒ति । त्यम् । दे॒वम् । स॒वि॒तार॑म् । इति॑ । अ॒ति॒च्छ॒न्द॒से-
 त्य॒ति—छ॒न्द॒सा । ऋ॒चा । मि॒मी॒त । अ॒ति॒च्छ॒न्दा॒ इत्य॒ति—छ॒न्दाः । वै । सर्वा॑णि । छ॒न्दा॑ऽसि ।
 सर्वे॑भिः । ए॒व । ए॒नम् । छ॒न्दो॑भि॒रिति॑ छ॒न्दः—भिः । मि॒मी॒ते । वर्ष॑म् । वै । ए॒षा । छ॒न्द॑साम् ।
 यत् । अ॒ति॒च्छ॒न्दा॒ इत्य॒ति—छ॒न्दाः । यत् । अ॒ति॒च्छ॒न्द॒सेत्य॒ति—छ॒न्द॒सा । ऋ॒चा । मि॒मी॒ते ।
 वर्ष॑म् । ए॒व । ए॒नम् । स॒मा॒ना॒नाम् । क॒रो॒ति । ए॒क॒यै॒क॒येत्ये॒क॒या—ए॒क॒या । उ॒थ्स॒र्ग॒मि॒त्यु॒त्—
 सर्ग॑म् । ६२ (५०) ॥ [६२] ॥ मि॒मी॒ते । अ॒या॒त॒या॒म॒न्या॒या॒त॒या॒म॒न्ये॒त्य॒या॒त॒या॒म॒न्या—अ॒या॒त॒-
 या॒म॒न्या । ए॒व । ए॒नम् । मि॒मी॒ते । तस्मा॑त् । ना॒ना॒वी॒र्या॑ इति॑ ना॒ना—वी॒र्याः । अ॒ङ्गु॒लयः । सर्वा॑सु ।
 अ॒ङ्गु॒ष्ठम् । उ॒प । नी॒ति । गृ॒ह्णा॒ति । तस्मा॑त् । स॒मा॒व॒द्वी॒र्य॑ इति॑ स॒मा॒व॒त्—वी॒र्यः । अ॒न्या॒भिः ।
 अ॒ङ्गु॒लि॒भि॒रित्य॒ङ्गु॒लि—भिः । तस्मा॑त् । सर्वा॑ः । अ॒नु । स॒मि॒ति । च॒र॒ति । यत् । स॒ह । सर्वा॑भिः ।
 मि॒मी॒त । स॒ऽश्लि॒ष्टा इति॑ सं—श्लि॒ष्टाः । अ॒ङ्गु॒लयः । जा॒ये॒र॒न्न । ए॒क॒यै॒क॒येत्ये॒क॒या—ए॒क॒या । उ॒थ्स-
 र्ग॒मि॒त्यु॒त्—सर्ग॑म् । मि॒मी॒ते । तस्मा॑त् । वि॒भ॒क्ता इति॑ वि—भ॒क्ताः । जा॒य॒न्ते । प॒ञ्च । कृ॒त्वः ।
 य॒जु॒षा । मि॒मी॒ते । प॒ञ्चा॒र॒ख॒षे॒रिति॑ प॒ञ्च—अ॒र॒ख॒ष॒रा । प॒ङ्क्तिः । पा॒ङ्क्तिः । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वे॒ति ।
 रु॒न्धे । प॒ञ्च । कृ॒त्वः । तू॒ष्णी॒म् । ६३ (५०) ॥ [६३] ॥ द॒श । स॒मि॒ति । प॒द्य॒न्ते । द॒शा॒र॒ख॒षे॒रिति॑
 द॒श—अ॒र॒ख॒ष॒रा । वि॒रा॒डिति॑ वि—रा॒ट् । अ॒न्नम् । वि॒रा॒डिति॑ वि—रा॒ट् । वि॒रा॒जे॒ति वि—रा॒जा ।
 ए॒व । अ॒न्ना॒द्य॒मि॒त्य॒न्न—अ॒द्य॑म् । अ॒वे॒ति । रु॒न्धे । यत् । य॒जु॒षा । मि॒मी॒ते । भू॒तम् । ए॒व । अ॒वे॒ति ।
 रु॒न्धे । यत् । तू॒ष्णी॒म् । भ॒वि॒ष्य॒त् । यत् । वै । ता॒वान् । ए॒व । सो॒मः । स्या॑त् । या॒व॒न्त॒म् । मि॒मी॒ते ।
 य॒ज॒मा॒न॒स्य । ए॒व । स्या॑त् । न । अ॒पी॒ति । स॒द॒स्या॒नाम् । प्र॒जा॒भ्य॒ इति॑ प्र—जा॒भ्यः । त्वा । इति॑ ।
 उ॒प । स॒मि॒ति । ऊ॒ह॒ति । स॒द॒स्या॒न् । ए॒व । अ॒न्वा॒भ॒ज॒ती॒त्य॒नु—आ॒भ॒ज॒ति । वा॒स॒सा । उ॒पे॒ति ।
 न॒ह्य॒ति । स॒र्व॒दे॒व॒त्य॑मि॒ति स॒र्व—दे॒व॒त्य॑म् । वै । ६४ (५०) ॥ [६४] ॥ वा॒सः । सर्वा॑भिः । ए॒व ।
 ए॒नम् । दे॒व॒ता॒भिः । स॒मि॒ति । अ॒र्द्ध॒य॒ति । प॒श॒वः । वै । सो॒मः । प्रा॒णा॒ये॒ति प्र—अ॒ना॒य । त्वा ।
 इति॑ । उ॒पे॒ति । न॒ह्य॒ति । प्रा॒ण॒मि॒ति प्र—अ॒न॒म् । ए॒व । प॒शु॒षु । द॒धा॒ति । व्या॒ना॒ये॒ति वि—अ॒ना॒य ।
 त्वा । इति॑ । अ॒न्वि॒ति । शृ॒न्थ॒ति । व्या॒न॒मि॒ति वि—अ॒न॒म् । ए॒व । प॒शु॒षु । द॒धा॒ति । तस्मा॑त् ।
 स्व॒प॒न्त॑म् । प्रा॒णा इति॑ प्र—अ॒नाः । न । ज॒ह॒ति ॥ [६५] ॥

(इतरं पशुमान्थ स्याद् यात्यनसो थ्सर्गं तूष्णीं सर्वदेवत्यं त्रयस्त्रिंशच्च)

॥ ९ ॥

★

यत्। क॒लया॑। ते। श॒फेन॑। ते। क्री॒णानि॑। इति॑। पणे॑त। अगो॑अर्घ॒मित्यगो॑—अर्घ॒म्।
 सोम॑म्। कुर्या॑त्। अगो॑अर्घ॒मित्यगो॑—अर्घ॒म्। यज॑मानम्। अगो॑अर्घ॒मित्यगो॑—अर्घ॒म्।
 अ॒दध्व॑र्युम्। गोः। तु। म॒हिमान॑म्। न। अवेति॑। तिरे॑त्। गवा॑। ते। क्री॒णानि॑। इति॑। ए॒व।
 ब्रू॒यात्। गो॒अर्घ॑मिति गो—अर्घ॒म्। ए॒व। सोम॑म्। करो॑ति। गो॒अर्घ॑मिति गो—अर्घ॒म्। यज॑-
 मानम्। गो॒अर्घ॑मिति गो—अर्घ॒म्। अ॒दध्व॑र्युम्। न। गोः। म॒हिमान॑म्। अवेति॑। तिरे॑त्।
 अ॒जया॑। क्री॒णाति॑। सत॑पसमिति स—त॒पस॑म्। ए॒व। ए॒नम्। क्री॒णाति॑। हि॒रण्ये॑न। क्री॒णाति॑।
 सशु॑क्रमिति स—शु॒क्रम्। ए॒व। ६६ (५०) ॥ [६६] ॥ ए॒नम्। क्री॒णाति॑। धे॒न्वा। क्री॒णाति॑।
 साशि॑रमिति स—आ॒शि॒रम्। ए॒व। ए॒नम्। क्री॒णाति॑। ऋ॒षभे॑ण। क्री॒णाति॑। सेन्द्र॑मिति स—
 इन्द्र॑म्। ए॒व। ए॒नम्। क्री॒णाति॑। अ॒न॒डुहा॑। क्री॒णाति॑। वह्निः॑। वै। अ॒न॒ड्वान्। वह्नि॑ना। ए॒व।
 वह्नि॑। य॒ज्ञस्य॑। क्री॒णाति॑। मि॒थुना॑भ्याम्। क्री॒णाति॑। मि॒थुन॑स्य। अ॒वरु॑द्ध्या इत्य॒व—रु॑द्ध्यै।
 वास॑सा। क्री॒णाति॑। स॒र्वदे॒वत्य॑मिति स॒र्व—दे॒वत्य॑म्। वै। वास॑ः। स॒र्वाभ्यः॑। ए॒व। ए॒नम्।
 दे॒वता॑भ्यः। क्री॒णाति॑। द॒श। स॒मिति॑। प॒द्यन्ते॑। द॒शा॒रु॒षरे॑ति द॒श—अ॒रु॒षरा॑। वि॒राडिति॑ वि—
 राट्। अ॒न्नम्। वि॒राडिति॑ वि—राट्। वि॒राजे॑ति वि—राजा॑। ए॒व। अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न—अ॒द्यम्।
 अवेति॑। रु॒न्धे। ६७ (५०) ॥ [६७] ॥ त॒पसः॑। त॒नूः। अ॒सि। प्र॒जाप॑तेरिति प्र॒जा—प॑तेः।
 वर्णः॑। इति॑। आ॒ह। प॒शुभ्य॑ इति प॒शु—भ्यः॑। ए॒व। तत्। अ॒दध्व॑र्युः। नीति॑। हु॒ते। आ॒त्मनः॑।
 अना॑व्रस्कायेत्यना—व्रस्का॒य। गच्छ॑ति। श्रिय॑म्। प्रेति॑। प॒शून्। आ॒प्नोति॑। यः। ए॒वम्। वेद॑।
 शु॒क्रम्। ते। शु॒क्रेण॑। क्री॒णामि॑। इति॑। आ॒ह। य॒थाय॑जुरिति यथा—य॒जुः। ए॒व। ए॒तत्। दे॒वाः।
 वै। येन॑। हि॒रण्ये॑न। सोम॑म्। अ॒क्री॑णन्न। तत्। अ॒भीष॑हेत्य॒भि—स॒हा॑। पुनः॑। एति॑। अ॒द॒दत्।
 कः। हि। तेज॑सा। वि॒क्रेष्य॑त् इति वि—क्रेष्य॑ते॑। इति॑। येन॑। हि॒रण्ये॑न। ६८ (५०) ॥ [६८] ॥
 सोम॑म्। क्री॒णीया॑त्। तत्। अ॒भीष॑हेत्य॒भि—स॒हा॑। पुनः॑। एति॑। द॒दीत्। तेजः॑। ए॒व। आ॒त्मन्।
 ध॒त्ते। अ॒स्मे इति॑। ज्योतिः॑। सोम॑वि॒क्रयि॑णीति सोम—वि॒क्रयि॑णि। तमः॑। इति॑। आ॒ह।
 ज्योतिः॑। ए॒व। यज॑माने। द॒धाति॑। तम॑सा। सोम॑वि॒क्रयि॑णमिति सोम—वि॒क्रयि॑णम्। अ॒र्पय॑ति।

यत्। अनुपग्रथ्येत्यनुप—ग्रथ्य। हन्यात्। दन्दशूकाः। ताम्। समाम्। सर्पाः। स्युः। इदम्।
अहम्। सर्पाणाम्। दन्दशूकानाम्। ग्रीवाः। उपेति। ग्रन्नामि। इति। आह। अदन्दशूकाः।
ताम्। समाम्। सर्पाः। भवन्ति। तमसा। सोमविक्रयिणमिति सोम—विक्रयिणम्। विद्धयति।
स्वान्। ६९ (५०) ॥ [६९] ॥ भ्राज। इति। आह। एते। वै। अमुष्मिन्न। लोके। सोमम्।
अरख्वन्न। तेभ्यः। अधीति। सोमम्। एति। अहरन्न। यत्। एतेभ्यः। सोमक्रयणानिति सोम—
क्रयणान्। न। अनुदिशेदित्यनु—दिशेत्। अक्रीतः। अस्य। सोमः। स्यात्। न। अस्य। एते।
अमुष्मिन्न। लोके। सोमम्। रख्वेयुः। यत्। एतेभ्यः। सोमक्रयणानिति सोम—क्रयणान्।
अनुदिशतीत्यनु—दिशति। क्रीतः। अस्य। सोमः। भवति। एते। अस्य। अमुष्मिन्न। लोके।
सोमम्। रख्वन्ति ॥ [७०] ॥

(सशुक्रमेव रुन्ध इति येन हिरण्येन स्वान चतुश्चत्वारिंशच्च)

॥ १० ॥

★

वारुणः। वै। क्रीतः। सोमः। उपनद्ध इत्युप—नद्धः। मित्रः। नः। एति। इहि। सुमि-
त्रधा इति सुमित्र—धाः। इति। आह। शान्त्यै। इन्द्रस्य। ऊरुम्। एति। विश। दख्विणम्।
इति। आह। देवाः। वै। यम्। सोमम्। अक्रीणन्न। तम्। इन्द्रस्य। ऊरौ। दख्विणे। एति।
असादयन्न। एषः। खलु। वै। एतर्हि। इन्द्रः। यः। यजते। तस्मात्। एवम्। आह। उदिति।
आयुषा। स्वायुषेति सु—आयुषा। इति। आह। देवताः। एव। अन्वारभ्येत्यनु—आरभ्य।
उदिति। ७१ (५०) ॥ [७१] ॥ तिष्ठति। उरु। अन्तरिख्वम्। अन्विति। इहि। इति। आह।
अन्तरिख्वदेवत्य इत्यन्तरिख्व—देवत्यः। हि। एतर्हि। सोमः। अदित्याः। सदः। असि।
अदित्याः। सदः। एति। सीद। इति। आह। यथायजुरिति यथा—यजुः। एव। एतत्। वीति।
वै। एनम्। एतत्। अर्द्धयति। यत्। वारुणम्। सन्तम्। मैत्रम्। करोति। वारुण्या। ऋचा।
एति। सादयति। स्वया। एव। एनम्। देवतया। समिति। अर्द्धयति। वाससा। पर्यान्ह्य-
तीति परि—आन्ह्यति। सर्वदेवत्यमिति सर्व—देवत्यम्। वै। वासः। सर्वाभिः। एव। ७२
(५०) ॥ [७२] ॥ एनम्। देवताभिः। समिति। अर्द्धयति। अथो इति। रख्वसाम्। अप-
हत्या इत्यप—हत्यै। वनेषु। वीति। अन्तरिख्वम्। ततान्। इति। आह। वनेषु। हि। वीति।

अ॒न्तरि॑ख्वम् । त॒तान॑ । वा॒जम् । अ॒र्व॒थ्स्वित्य॑र्वत्—सु । इति॑ । आ॒ह । वा॒जम् । हि । अ॒र्व॒थ्स्वे॒त्य॑र्वत्—सु । प॒यः । अ॒ग्नि॒यासु॑ । इति॑ । आ॒ह । प॒यः । हि । अ॒ग्नि॒यासु॑ । ह॒थ्स्विति॑ ह॒त्—सु । क्र॒तुम् । इति॑ । आ॒ह । ह॒थ्स्विति॑ ह॒त्—सु । हि । क्र॒तुम् । व॒रुणः॑ । वि॒ख्वु । अ॒ग्निम् । इति॑ । आ॒ह । व॒रुणः॑ । हि । वि॒ख्वु । अ॒ग्निम् । दि॒वि । सूर्य॑म् । ७३ (५०) ॥ [७३] ॥ इति॑ । आ॒ह । दि॒वि । हि । सूर्य॑म् । सोम॑म् । अ॒द्रौ । इति॑ । आ॒ह । ग्रा॒वाणः॑ । वै । अ॒द्रयः॑ । तेषु॑ । वै । ए॒षः । सोम॑म् । द॒धाति॑ । यः । यज॑ते । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । उ॒दिति॑ । उ॒ । त्यम् । जा॒तवे॑दस॒मिति॑ जा॒त—वे॑दसम् । इति॑ । सौ॒र्या । ऋ॒चा । कृ॒ष्णाजि॑नमिति॑ कृष्ण—अ॒जिन॑म् । प्र॒त्यान॑ह्यतीति॑ प्रति—आ॒नह्य॑ति । र॒ख्वसाम् । अप॑हत्या इत्य॑प—ह॒त्यै । उ॒स्त्रौ । एति॑ । इ॒तम् । धू॒रुषा॑हा॒विति॑ धूः—सा॒हौ । इति॑ । आ॒ह । य॒थाय॑जुरिति॑ यथा—य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । प्रेति॑ । च्य॒वस्व॑ । भु॒वः । प॒ते । इति॑ । आ॒ह । भू॒ताना॑म् । हि । ७४ (५०) ॥ [७४] ॥ ए॒षः । प॒तिः । वि॒श्वानि॑ । अ॒भीति॑ । धा॒मानि॑ । इति॑ । आ॒ह । वि॒श्वानि॑ । हि । ए॒षः । अ॒भीति॑ । धा॒मानि॑ । प्र॒च्यव॑त् इति॑ प्र—च्य॒वते॑ । मा । त्वा । परि॑परीति॑ परि—प॒री । वि॒दत् । इति॑ । आ॒ह । यत् । ए॒व । अ॒दः । सोम॑म् । आ॒हिय॑माण॒मित्या॑—हिय॑माणम् । ग॒न्धर्वः॑ । वि॒श्वाव॑सुरिति॑ वि॒श्व—व॒सुः । प॒र्यमु॑ष्णा॒दिति॑ परि—अ॒मुष्णा॑त् । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । अप॑रिमोषायेत्य॑परि—मोषा॒य । यज॑मानस्य । स्व॒स्त्यय॑नीति॑ स्व॒स्ति—अ॒यनी॑ । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । यज॑मानस्य । ए॒व । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वार॑म्भ इत्य॑नु—आ॒रम्भः॑ । अन॑वच्छित्या इत्य॑नव—छि॒त्यै । व॒रुणः॑ । वै । ए॒षः । यज॑मानम् । अ॒भि । एति॑ । ए॒ति । यत् । ७५ (५०) ॥ [७५] ॥ क्री॒तः । सोम॑ः । उप॑नद्ध इत्यु॑प—न॒द्धः । नमः॑ । मि॒त्रस्य॑ । व॒रुण॑स्य । च॒ख्वसे॑ । इति॑ । आ॒ह । शान्त्यै॑ । एति॑ । सोम॑म् । वह॑न्ति । अ॒ग्निना॑ । प्र॒तीति॑ । तिष्ठ॑ते । तौ । सं॒भव॑न्ता॒विति॑ सं—भव॑न्तौ । यज॑मानम् । अ॒भि । स॒मिति॑ । भ॒वतः॑ । पु॒रा । ख॒लु । वा॒व । ए॒षः । मे॒धाय॑ । आ॒त्मान॑म् । आ॒रभ्ये॑त्या—र॒भ्य । च॒रति॑ । यः । दी॒ख्वितः॑ । यत् । अ॒ग्नीषो॑मी॒यमि॒त्यग्नी॑—सो॒मीय॑म् । प॒शुम् । आ॒लभ॑त इत्या॑—ल॒भते॑ । आ॒त्मनि॑ष्क्रय॑ण इत्या॑त्म—नि॒ष्क्रय॑णः । ए॒व । अ॒स्य । सः । तस्मा॑त् । तस्य॑ । न । आ॒श्रय॑म् । पु॒रुष॑नि॒ष्क्रय॑ण इति॑ पु॒रुष—नि॒ष्क्रय॑णः । इ॒व । हि । अथो॑ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । अ॒ग्नीषो॑मा॒भ्यामि॒त्यग्नी॑—सोमा॑भ्याम् । वै । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन्न॑ । इति॑ । यत् । अ॒ग्नीषो॑मी॒यमि॒त्यग्नी॑—सो॒मीय॑म् । प॒शुम् । आ॒लभ॑त इत्या॑—ल॒भते॑ । वा॒र्त्रे॒घ्न

इति॒ वार्त्रे—घ्नः॒ । ए॒व । अ॒स्य॒ । सः । तस्मा॑त् । उ॒ । आ॒श्रय॑म् । वा॒रु॒ण्या । ऋ॒चा । परी॑ति । च॒रति॒ ।
स्वया॑ । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वत॑या । परी॑ति । च॒रति॒ ॥ [७६] ॥

(अ॒न्वा॒रभ्यो॑थ् सर्वा॑भिरे॒व सूर्य॑ भू॒ताना॑ऽहो॒ त्रि॒ य दा॑हुः स॒प्तवि॑ंशतिश्च)

॥ ११ ॥

★

॥ हरिः ॐ ॥

षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः — पद पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
११	७६

ॐ